

Maastrichtse slavenhandelaars in Cadix

Wanneer wij, anno 2008, naar een notaris gaan, dan is dat meestal voor de verkoop van een huis, een erfenis of een bijzondere akte.

In Maastricht ging men in vroeger eeuwen voor de minste of de geringste aanleiding naar de notaris, niet alleen voor de overdracht van onroerend goed, maar voor de meest uiteenlopende zaken, zoals testamenten, boedelinventarissen, huurcontracten, verpachting van goederen, obligaties, geldleningen, volmachten, koopcontracten of huwelijkse voorwaarden. Zelfs wanneer men ruzie had met de buurman, liet men daarvan een akte opmaken, of wanneer de buurvrouw iemand had uitgescholden werd dat bij de notaris vastgelegd. Notariële archieven geven zo prachtig studiemateriaal voor onderzoek naar oude Maastrichtse scheldwoorden...! De aktes van de notarissen kunnen soms de meest onverwachte zaken aan het licht brengen.

Want wie weet nog dat een aantal Maastrichtse zakenlui in het Zuid-Spaanse Cadix (Spaans: Cádiz) in slaven handelden? Volkomen legaal overigens ...

Bij de notaris

Op 12 december 1682 krijgt de Maastrichtse notaris Jacobus a Cruce bezoek van Dionysius Nipels, die een akte wil laten opmaken. Daarbij geeft hij volmacht aan Ignatius van Bree, 'zijnde van de hollantsche natie ende inwoonder der stadt Cadiz', om van Reynaldo de la Haye een bedrag van 90 pattacons te vorderen, dat deze hem nog steeds schuldig is voor de aankoop van een jonge zwarte slaaf. Reynaldo had daartoe op 22 april 1682 een schuldbekentenis getekend. De koop is dus al meer dan een half jaar geleden gesloten, maar Reynaldo de la Haye heeft nog steeds niet betaald.

Nipels vraagt dan aan zijn gemachtigde, Ignatius Van Bree, de slaaf zo nodig in beslag te laten nemen

Aanvoer en controle van slaven in de haven. De Maastrichtse slavenhandelaars in Cadix betaalden netjes invoerrechten bij de douane.

en bij opbod te verkopen. Aan zo'n openbare verkoop is natuurlijk wel de voorwaarde verbonden dat de koper Rooms-Katholiek moet zijn. Over de aankoop van de slaaf geeft hij in de notariële akte ook nog enkele details. De slaaf heeft hij in november 1681 uit een "partij" van ongeveer 33 stuks gekocht in de Sahara ("onder een meerder partie ontrent de 33 hebbe gekocht in de Sahnra"), en in Cadix legaal geïmporteerd, zoals blijkt uit de douanepapieren, met volledige betaling van de invoerrechten ("ende die aen landt ende in den Toll gebrocht als blijkt bij de oja daer van sijnde in de konicklike aduana in de stadt Cadiz gepasseert, soo dat de Rechten daer van te vollen zijn betaelt").

Een paar maanden later, op 3 april 1683, krijgt dezelfde notaris Jacobus a Cruce wederom bezoek uit Cadix, nu van Reynal-

do de la Haye, ook voor een notariële akte. Het gaat weer over het zwarte slaafje. Reinaldo de La Haye, "gebortich van Maseick tegenwoordich woonende tot Cadix in Hispanien", verklaart dat hij nog altijd 90 pattacons schuldig is aan Dionysius Nipels voor het zwarte slaafje ("een swart slaefjen") dat hij op 23 april 1682 bij hem gekocht had. Hij belooft het bedrag binnen één jaar af te lossen, en stelt daartoe zijn goederen in Maaseik borg.

Slavenhandel

Tot aan de Vrede van Utrecht (1713) bezat Spanje praktisch het monopolie van de 'legale' slavenhandel, "asiento" genaamd. Daarna wisten de Engelsen deze twijfelachtige handel binnen te halen, maar ook de calvinistische Republiek der Verenigde Nederlanden en het katholieke Frankrijk lieten zich niet onbetuigd. Er was immers geld te verdienen...! Er werd op grote schaal handel gedreven, en niet alleen 'Hollanders', maar ook enkele Maastrichtse zakenlui waren actief op de Europese slavenmarkt. Overigens was niet alleen het 'beschaafde' christelijke Westen actief in de slaven-

handel. De belangrijkste 'leveranciers' waren de moslims die vanuit de Sahara in Afrika slaven gevangennamen en ze in de havensteden te gelde maakten. Zowel de katholieke als de protestantse kerken beschouwden slavernij als een normaal sociaal gegeven. Slechts een enkeling pleitte voor afschaffing van de slavernij.

Voor al in de achttiende eeuw werd de slavenhandel een ware industrie. Zwarten werden met honderden opgepakt, in de boeien geklonken, in de laadruimen van schepen gestouwd en naar Amerika afgevoerd. Tijdens de oversteek van de Atlantische Oceaan stierf al 15 à 20% van de slaven. Slavenhandelaars uit katholieke landen zorgden overigens met de beste bedoelingen voor het zieleheil van hun koopwaar: de dag vóór de inscheping werd de hele schiplading slaven door een pater collectief gedoopt.

Uiteindelijk gingen er in Europa en in Amerika, enerzijds vanuit christelijke inspiratie, maar voornamelijk onder invloed van de Verlichting, steeds meer stemmen op om een

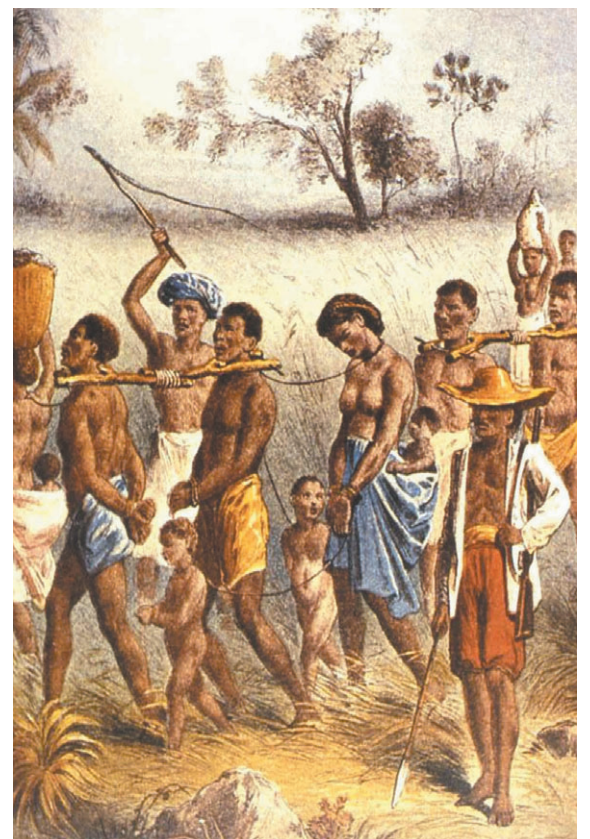
einde te maken aan de slavenhandel. De 'Quakers' in Amerikaschaften de slavenhandel in hun gebieden al in 1751 af, de Franse Revolutie in 1794, Engeland in 1807. Officieel althans. Want de slavenhandel ging gewoon door. Pas toen de slaven in de 'beschaafde' landen werden vrijgelaten, in de Franse kolonies in 1848, in de Verenigde Staten in 1865, en er dus geen vraag meer was - marktwerking noemen we dat -, kon er, door het gezamenlijk optreden van de grote mogendheden van die tijd, een totaal verbod op slavenhandel komen.

Reinaldo de la Haye, Dionisio Nipels en Ignatius van Bree waren dus gewoon nette zakenlui, die naar de opvattingen van die tijd zwarte slaven gewoon als handelswaar beschouwden.

Natuurlijk zouden we graag willen weten wat al

die Limburgers verder nog in Cadix deden, behalve handelen in slaven, maar dat vertellen de notariële akten ons helaas niet.

Régis de La Haye.
Met dank aan Jan Hanssen
Bron: Notarieel Archief Maastricht,
inv. nrs. 1359 en 1360 op de
genoemde data.

Transport van slaven op weg naar de havens.

Archiefspromkels

In de Maaspost nieuwe stijl is er ook weer plaats voor de vaste rubriek Archiefspromkels, die wordt verzorgd door medewerkers van het Regionaal Historisch Cen-

trum Limburg.

Elke twee weken een hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens

nalezen op www.rhcl.nl.
Informatie: Regionaal Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043-3285500, info@rhcl.nl

regionaal
historisch
centrum
limburg